

ST.

3. FEBR. 1949
61. ÅRGANG
NUMMER 5-6

FRAM KRISTMENN FRAM

OLAV

INNHOILDSFORTEGNELSE:

ET KATOLSK PROBLEM I DEN NORSKE KIRKE -
KRISTENDOM OG KOMMUNISME - KLOSTRET OG
PAVEKIRKEN - TILSTÅELSER VED GIFT - LYSMESSE -
EUROPAS ÅNDELIGE KRISE - ET ÅPENT BREV - ST.
OLAVS VENNER - TE DEUM - UTENLANDSNYTT

PAVENS BØNN FOR DET HELLIGE ÅR

Allmechtige evige Gud, av hele vår sjel takker vi deg for denne store gaven, det Hellige År.

Himmelske Far, du som ser alt, som gransker og styrer menneskehjertene, gjør dem lydhøre for røsten til din Sønn i denne nådens og frelsens tid.

Gi at det Hellige År blir et år til rensing og helliggjøring for alle, til indre liv og soning — året for den store omvendelse og tilgivelse. Gi styrkens ånd til dem som for troens skyld blir forfulgt, at de uløselig blir forent med Kristus og hans kirke.

Herre, vern din Sønnns stedfortreder på jorden, vern biskopene, prestene, ordensfolkene og de troende. Gi at de alle, prestene og legfolket, unge og gamle, i en hjertenes og åndens innerlige samling må bli til en urokkelig klippe, der alle stormslag fra dine fiender vil breste. Vekk med din nåde alle mennesker til å elske de mange som hjemsøkt av ulykke og nød må friste et liv som ikke er mennesket verdig. Gi de sjeler som kaller deg Far, trang og tørst etter sosial rettferd og næstekjærlighet i alt virke og sannhetsstrev.

Herre gi fred til vår tid, fred til sjelene, fred til familiene, fred til fedrelandet og fred mellom nasjonene. Måtte fredens og forsoningens regnbue stå lysende spent til ly for jorden, den jord som er signet ved din guddommelige Sønnns liv og lidelse.

All trøstens Gud! Dyp er vår nød, vekten av våre feil er tung, våre behov uten ende. Men enda større er vår tillit til deg. Vi vet vi er uverdige, men som barn legger vi vår skjebne i dine hender og forener våre svake bønner med den hederfulle Jomfrus og alle helgeners forbønn og fortjenester.

Gi de syke tålmod og helse, de unge menn troens kraft; de unge kvinner heder og dyd. Hjelp familiefedrene til et lykkelig og kristent hjem, og mødrene til å fylle sin oppdragergjerning. Gi de foreldreløse en kjærlig verge, flyktingene og fangene fedrelandet tilbake — gi alle din nåde til forberedelse og pant på den evige lykke i himmelen. Amen.

Pave Pius XII.

VÅRE KIRKER på søn- og helligdager

OSLO

St. Olavs kirke, Akersvegen 1.

Sokneprestkontoret, tlf. 41 41 61
(Prestegrd. og Biskopen 42 52 87).

Kl. 7: Stille messe.
Kl. 8.15: Fromesse m. preken.
Kl. 9.45: Low Mass. English Sermon.
Kl. 11: Høgmesse m. preken.
Kl. 19: Aftengudstjeneste.

St. Hallvards kirke, Urtegt. 29.

Fransiskanerne, tlf. 68 08 68.

Kl. 8: Fromesse.
Kl. 10.30: Høgmesse m. preken.
Kl. 17: Aftengudstjeneste.

St. Dominikus kirke, Neuberggt. 15.

Dominikanerne, tlf. 44 23 24.

Kl. 8.15: Fromesse.
Kl. 10.30: Høgmesse m. preken.
Kl. 18: Kompletorium.

Jesu Hjerte kapell, Nyv.17, Stabekk.

Soknepresten, tlf. 53 77 55.

Kl. 9.05: Fromesse.
Kl. 10.30: Høgmesse.
Kl. 17.45: Aftengudstjeneste.

Grefsen kapell, Gladsveg 23.

Prestegården, tlf. 37 45 90.

Kl. 9.30: Høgmesse. Kl. 17: Aft.gudstj.

Vår Frue Villas kapell, Montebello, Smestad.

Prestegården, tlf. 55 81 21.

Kl. 8.30: Høgm. Kl. 16.30: Aft.gudstj.

ARENDAL:

St. Franciskus kirke, Tyholmen.

Soknepresten, tlf. 2209.

Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.45: Høgmesse.

BERGEN:

St. Paul kirke, Christiesgt. 16.

Soknepresten, tlf. 15 410.

Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høgmesse.

DRAMMEN:

St. Laurentius kirke, Cappelens gt.1.

Soknepresten, tlf. 2019.

Kl. 8.30: Fromesse. Kl. 10.30: Høgmesse.

FREDRIKSTAD:

St. Birgitta kirke.

Soknepresten, tlf. 1488.

Kl. 8.15: Ottemesse. Kl. 10.30: Høgm.

HALDEN:

St. Peter kirke, Kr. V.s pl. 1

Soknepresten, tlf. 1168.

Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høgmesse.
Kl. 19: Aftengudstjeneste.

HAMAR:

St. Torfinn kirke, Torvgt. 113.

Soknepresten, tlf. 1751.

Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høgmesse.
Kl. 18: Aftengudstjeneste.

HAUGESUND:

St. Josef kirke, Haraldsgt.

Soknepresten, tlf. 3195.

Kl. 8.30: Fromesse. Kl. 11: Høgmesse.
Kl. 18: Aftengudstjeneste.

HØNEFOSS:

St. Theresia kirke, Vesterntangen.

Soknepresten, tlf. 266.

Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høgmesse.

KRISTIANSAND S.:

St. Ansgar kirke, Kirkegt. 3.

Soknepresten, tlf. 4225.

Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høgmesse.

PORSGRUNN:

Vor Frue kirke, Sverresgt.

Soknepresten, tlf. 644.

Kl. ¼ 8: Fromesse. Kl. ¼ 11: Høgmesse.
Kl. 19: Aftengudstjeneste.

STAVANGER:

St. Svithun kirke, Dronningsgt. 8.

Soknepresten, tlf. 25 534.

Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høgmesse.
Aftengudstjeneste.

SYLLING:

St. Hallvard kapell.

Presteboligen, tlf. 9028.

Kl. 9.30: Høgmesse. Aftengudstj.

TØNSBERG:

St. Olavs kapell.

Soknepresten, tlf. 2238.

Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høgmesse.

KUNNGJØRINGER:

St. Franciskus' 3. orden, Oslo

Møte i St. Halvards kirke fredag 11.
februar kl. 19.

N. K. K. F.

meddeler på grunn av forespørsler, at alle katolske kvinner kan stå tilsluttet forbundet enten som årlig betalende enkeltmedlemmer mot en kontingent av kr. 10 p. a. eller som livsvarige medlemmer mot en kontingent av kr. 100 en gang for alle. Medlemmene i de foreninger som er tilsluttet forbundet, er alle samtidig medlemmer av N.K.K.F., men på grunn av de stadig økende utgifter (til porto f. eks.) er det av stor betydning, at flest mulig som har anledning til det, også melder seg inn som enkeltmedlemmer, da foreningskontingentene ikke er tilstrekkelige til å dekke utgiftene.

Vi vil anbefale våre yngre fruer og andre yrkeskvinner som ikke har så god anledning til å delta i foreningslivet på grunn av sitt arbeide, å melde seg inn som enkeltmedlemmer i forbundet. Ikke minst velkomne er de katolske kvinner som bor langt fra sine kirker. Alle enkeltmedlemmer får våre sirkulærer og kan på den måten holde seg å jour med forbundets arbeid og oppgaver. Innmeldelse skjer til frk. Maria Müller, Kirkeveien 57, V, Oslo.

ST. OLAV

KATOLSK UKEBLAD

Redaktør:

Dr. theol. I. Hansteen Knudsen.

Telefon 42 37 43. Akersv. 5, Oslo.

Redaksjon og ekspedisjon: Akersv. 5 I.
Telefon 42 37 43.

St. Olavs eksp. og forlag: 9.30—16.
unntatt onsdag. Lørdag: 9.30—13.

Utbetalinger kun tirsdag kl. 13—14.

Abonnementspris: Kr. 2.50 pr. kvartal,

for utlandet + avisporto.

Abonnement tegnes i ekspedisjonen og på ethvert postkontor.

Annonser må være innsendt innen fredag aften.

Liturgisk kalender:

SØNDAG 6. FEBR.: 5. søndag etter Apenbaringsfest. Ep. Kol. 3, 12—17. Ev. Mt. 13, 24—30. Mandag: Romualdus, abbed. Tirsdag: Johannes av Matha, bekj. Onsdag: Kyrillus, bisk. av Aleksandria, kirkelærer, bekj. Torsdag: Skolastika, jomfru. Fredag: Vår Frue av Lourdes. Lørdag: Messen fra følgende dag, 6. søndag etter Apenbaringsfest.

SØNDAG 13. FEBR: Søndag septuagesima. Ep. I. Kor. 9, 24—27. 10, 1—5. Ev. Mt. 20, 1—16. Mandag: Valentin, prest mart. Tirsdag: Faustinus og Invita, mart. Onsdag og torsdag: Ferialdager. Fredag: Simon, bisk., mart. Lørdag: Maria-lørdagsmesse.

SØNDAG: Søndag seksagesima.

Et katolsk problem i den norske kirke

Av pater FINN THORN

Bjarne Skard: Dogmet om Kristus. Land og kirke. 1948.

I 1948 utkom der et lite skrift av biskop Bjarne Skard: «Dogmet om Kristus». I 1924 utkom der et lite skrift av nåværende biskop Schjelderup: «Hvem Jesus var — og hva kirken har gjort ham til». Mellom disse to bøker ligger der et interessant stykke moderne norsk kirkehistorie. Schjelderups bok er et kampskrift mot alt det som forkynnes i Skards bok. I dag tar biskop Schjelderup avstand fra det han skrev for 24 år siden, og slutter seg på avgjørende punkter til biskop Skards syn. På andre, ikke mindre vesentlige punkter, avviker han fra sin kollegas syn. Linjene er ennå ikke klare. Men utviklingen synes tydelig å gå i en bestemt retning.

Kirkestridens fasit

Kirkestriden i tyve-årene dreide seg om Kristi person. Hvem var han? Var han en guddommelig skikkelse, født av en jomfru? Eller var han en av religionshistoriens største personligheter, om enn et feilende og dødelig menneske som ethvert annet menneske? På dette svarte Schjelderup i 1924: «La oss si det like ut: Vi kan ikke lenger bekjende os til troen paa *Jesu guddom*. Gudesøner fødes ikke til verden, hverken i en Jesu, en Buddhas eller en Krishnas skikkelse. Det er menneskenes egen religiøse fantasi som skaper de store religionens heroer om til guder.» Den religiøse konsekvens av dette blir at «vi ikke lenger kan rette vore bønner til Jesus og tilbede ham som Gud. Han var et menneske som os, og er nu død og borte som saa mange andre».

I 1945 utga Schjelderup i bokform de talene han holdt i fangeleiren på Grini. I denne boken møter vi en mann som tror på Kristus og tilber ham: «Som i et åpenbaringens glimt griper jeg mysteriet:

At Menneskesønnen er mer enn et menneske!

At han er ikke bare en som en gang har levet, døde og så var borte som alle andre. Men at han ble oppreist fra de døde og ennå den dag i dag er den levende Kristus, med oppreisningens kraft for alle som tror. At han er Guds sønn som kom for å frelse en forlatt verden.» Om denne levende og nærværende Kristus samlet så Schjelderup de andre fanger til nattverd og tilbedelse: «Vi takker deg, Herre Jesus Kristus, vi velsigner ditt navn, du Guds enbårne sønn, vår Frelser.»

Schjelderups utvikling er ikke noe enkeltstående fenomen. Kirkestridens fasit er blitt den liberale teologis nederlag og den norske kirkes konsolidering om troen på Kristus, Gud og menneske. Det er denne fasit Bjarne Skard summerer opp i sitt hyrdebrev til Tunsbergs presteskap. I virkeligheten er det en hilsen til hele den norske kirke. Det er en fane som heises: Det er dette vi tror, det er dette vi står inne for. Dette er kirkens budskap til tiden.

Kirken i forgrunnen

Det oppsiktvekkende i Skards bok er ikke forkynnelsen av Kristi guddom. Andre har forkynt den like klart og tydelig, tvert imot alle liberal-humanistiske avvikelser

fra denne tro. Her har professor Hallesby vært merkesmannen som aldri har senket fanen. Meget av det Skard sier finnes overalt i Hallesbys skrifter. Hans lille bok fra 1924 om «Hovedforskjellen mellom positiv og liberal teologi» er like meget et programskrift som Skards bok. Det nye hos Skard er den store vekt han tillegger oldkirkens dogmatiske formuleringer av troen på Kristus. Kirkefedrene har lest sin Bibel. Der har de funnet troen på Kristus, Gud og mann. I dogmer — læresetninger — har de nøyaktig gitt uttrykk for hvordan denne tro skal forstås. Avvikelser fra denne lære stempelt oldkirken som heresi. *Men dermed er kirken satt opp som normgivende instans for den kristne tro.* Dette er det oppsiktvekkende i biskop Skards bok. Helt konsekvent holder han ikke denne linje. Men hans syn peker tydelig hen mot en kirke med en lærende myndighet som forplikter.

I tyve-årene var Kristi person problemet som delte den norske kirkes prester i to stridende leirer. I dag er problemet kirken. Her avviker Schjelderups syn fra Skards. I sitt hyrdebrev «Tiden kaller på kirken» advarer Schjelderup mot en for sterk betoning av kirkens betydning. «Det kan gi den enkelte den tro», skriver han, «at bare en tilstrekkelig vurderer «kirken» og alt det som hører kirken til, er kristendommens sak sikret». Det er naturlig han ser det slik all den stund han nekter at Kristus har stiftet noen kirke. «Det vi kaller «kirke» ble først senere til», skriver biskop Schjelderup. Kirken er ikke annet enn et arbeidsfellelskap i Guds rike. Den står og faller med det de kristne gjør ut av den. Her er kirken et produkt av menigheten, ikke en guddommelig institusjon med en forpliktende autoritet.

Helt annerledes hos Skard. Her er det menigheten som er avhengig av kirken. De kristne mottar sin tro av kirken. Kirken er det primære. Kristendommen står og faller med den.

Oldkirkens autoritet

Biskop Skard gir ingen definisjon av kirken. I en glimrende liten skisse følger han dens handlinger i de første fem århundrer, og konstaterer at den i dette tidsrom med stor sikkerhet og myndighet formulerer en lære. Gjennom århundrer bølger heretiske retninger omkring den gamle kirke, men «med forbløffende sikkerhet» varer den faren. Mot arianismens vranglære setter kirken opp Den nikenske trosbekjennelse. Arius lærte, sier Skard, omtrent hva folk flest til alle tider har ment at prestene burde si. Derfor er også kirkens svar blitt noe av «et svar for alle tider».

Senere møter kirken doketismens og monofysittismens heresier. Begge støtter seg til Skriften. De kom «i besnærende bibelsk utstyr». Men kirken vet bedre hvordan Bibelen skal tolkes. Med samme energi som den avviste fornektelsen av Kristi guddom, avviser den fornektelsen av Kristi manndom.

Der er varme og patos over Skards stil når han uttrykker sin beundring for kirkens dogmatiske formuleringer i dette tidsrom:

Det har altså hendt en gang i våre land at et samfunn har ligget i kamp til blodet gjennom 300 år, med hele rekker av sine beste folk under bøddeløks, på martyrbål, for ville dyr, og i sannhet måtte ha årsak til å finne alt mer livsnødvendig enn å drive anspent åndelig arbeid — og ikke desto mindre finner kraft til nettopp dette, og med en overlegenhet som om verdens gjenvordigheter var dem ivedkommende ting, og med en slik tankedyktighet at deres formuleringer er blitt stående som verdenskirkenes Credo til denne dag.»

Hvor har kirken sitt stade?

Med overlegenhet og stor tankedyktighet har altså kirken skapt formuleringer som er blitt stående som adekvate uttrykk for kristen tro til denne dag. Men hvorfra skriver denne kirkens overlegne dyktighet seg? «Hvor har den sitt stade?» spør Skard. Det er klart at biskop Skards kirkesyn står og faller med svaret på dette spørsmål.

Dessverre leter man forgjeves etter svaret i Skards bok. Det er ikke langt fra at man får inntrykk av at det hele skyldes et heldig slumpetreff. Denne historien er nemlig blitt til «inn i uvissheten, på von og våge, med alle muligheter for å gripe feil». Hvordan ville det gått, lar Skard ingen ringere enn Pascal spørre, hvis oldkirken hadde tatt feil? «Og man kan så spørre», lyder det forbausende usikkert fra biskop Skard. De kirkelige dogmeavgjørelser er nemlig ikke ufeilbare. Lenger strekker ikke kirkens energi seg. Med forbløffende sikkerhet formulerer den . . . feilbare dogmer. For en moderne bevissthet må det virke som en utfordring at man uten videre skal godta en lære som hviler på et så prekärt grunnlag. Man kunne derfor vente at Skard nærmere hadde gjort rede for hva det er som gjør de kirkelige læreavgjørelser så bindende at de som avviker fra dem, betraktes som heretikere. Skard tar Pascal til inntekt for seg. Men han kunne også sitert følgende uttalelse av ham: «Kirken lærer, Gud inspirerer, — begge ufeilbart» Her har vi forklaringen på kirkens «dyktighet». Kirken har den Hellige Ånds bistand, ikke i form av inspirasjon — som i Skriften — men i form av «veiledning til hele sannheten». (Kfr. Joh. 16, 13.)

Tradisjonens betydning

Der finnes dog i Skards bok antydninger til en forklaring på kirkens sikre skjønn ved formuleringen av de kristne trossannheter. Forklaringen er den tradisjon som lever i kirken.

Dogmene er uttrykk for kirkens felles tro. De er formuleringer av kirkens fellesbevissthet. Den kristne tro lever i menigheten, i dens gudstjeneste og kultus. Det er når denne tro føres videre til nye mennesker som opptas i kirkens samfunn at det blir nødvendig å formulere innholdet av denne tro. Dogmet er født ved tusener av dåpskilder. «Det er født i det øyeblikk og på det sted hvor kirken står ansikt til ansikt med et bestemt menneske som skal tre over dens terskel, og hvor det er nødvendig med størst mulig presisjon å uttrykke hva kristen tro er.»

Dogmet grunner seg altså på den kirkelige overlevering. Kirken har tradisjon, derfor har den også dogmer som definerer denne tradisjon. Vi ser det tydelig i det

kalkedonensiske symbol. Biskopene på synoden i Kalcedon — år 451 — slutter seg i sine dogmatiske definisjoner til tradisjonen, — sequentes igitur sanctos Patres. Ved denne «troskap mot de hellige fedre» har de satt sluttstreken under et århundrelangt oppgjør. Det er denne tradisjon Skard godtar. Riktignok hører ikke det kalkedonensiske symbol med i den norske kirkes bekjennelsesskrifter. «Men saken har vi like fullt», skriver Skard. Innholdet er nemlig i sin helhet opptatt i Den athanasianske trosbekjennelse. Her står alt. Og Athanasianum er bekjennelsesskrift i den lutherske kirke. Her bekjennes i lapidariske formler troen på Kristus som fullkommen Gud — fullkomment menneske. Enhver som ikke bevarer denne felles kristne tro hel og ren, vil uten tvil gå evig fortapt, lyder Athanasianums ord.

Skard peker også på liturgiens betydning som tradisjonsbevarende element. I liturgiens faste rammer bibeholdes slektenes tilbedelse av Herren. Det er det kristne liv som slik forplantes gjennom den gudstjenestelige menighet. Det er dette liv som i dogmet får sin nøyaktige og bevisste formulering. Dogmene er frukten av den kristne tradisjon.

Skard legger således stor vekt på den kirkelige tradisjon. Men hvor stor autoritet tradisjonen skal tillegges gir ikke Skard noe klart svar på.

Autoritetens guddommelige sanksjon

Det er bare en guddommelig sanksjon av kirkens tradisjon og autoritet som kan gi den rett til å fordømme avvikelser fra dens lære som heresi. Biskop Skard omtaler arianismen som en halvmytologisk menneskekultus, og den nikenske trosbekjennelse som kirkens klare avvisning av denne «mest bekjente av oldtidens heresier». Denne rett til avvisning av heresien må kirken også ha i dag. Og Arius har sine moderne etterfølgere. Der finnes således «arianere» også i den norske kirke. De er ikke lenger så høyrestet som i tyve-årenes kirkestrid. Men biskop Skards bok har dog fått en av dem fram på arenaen igjen. Pastor Einar Edwin sier om Skards syn at det å ville finne Kristusdogmet i det nye testamente, ja, til og med i evangeliene, er en påstand som umulig står for en saklig bedømmelse. Hertil må Skard, ut fra hele sin argumentasjon, svare at kirken vet bedre. Den stempler fornektelsen av Bibelens sannhet om Gud-mennesket som heresi. Men derved tillegges kirkens tolkning av Skriften en avgjørende betydning. Ikke Edwins syn, heller ikke Skards syn, men kirkens syn er det rette. Det er kirkens syn som Skard gjør til sitt. Med kirkens bekjennelsesskrift Athanasianum sier han: «Hæc est fides catholica; quan nisi quisque fideliter firmiterque crediderit, salvus esse non poterit, — dette er den felles kristne — katolske — tro. Den som ikke oppriktig og fast deler denne tro, kan ikke bli salig.

Men dette nærmer seg meget sterkt det katolske syn på kirken. Grensen overskrides når man erkjenner at kirken har sitt stade, ikke i menneskelig kløkt, men i Gud-mennesket Jesu Kristi garanti: «Og Jesus sa: Du er Peter, og på denne klippe vil jeg bygge min kirke . . . Hva du binder på jorden, skal være bundet i himmelen . . .» Skard har da også selv en følelse av at det kan bli vanskelig å få evangelisk tro til å «finne seg til rette i disse omgivelser». Men han beroliger seg med at Martin Luther elsket Athanasianum, og priste den som «det herligste som er skrevet siden apostlenes dager».

Splittet kristendom og kommunismens enhetsideal

Av pastor dr. Gerard Vranken

Man forteller om Lenin at han kort før sin død ble spurt av sine venner om hvordan han så på framtiden. Så skal han ha svart: «Etter 100 år vil der bare være to store makter i verden: *kommunismen og den katolske kirke.*»

Det første spørsmål som reiser seg ved disse ord, er vel: Hva så med de mange *andre kristne kirker*? I vår tid arbeider jo de ikke-katolske kristne, mer enn aldri før, for å slutte seg sammen i én enhet, i *én verdens-*

Luthersk og katolsk

Det er vanskelig å frigjøre seg fra inntrykket at der her er en indre selvmotsigelse i Skards kirkesyn. Etter å ha påberopt seg kirkens autoritet, påberoper han seg her Luthers autoritet. Men Luthers historiske betydning består jo nettopp i å ha brutt med enhver ytre kirkelig autoritet, og i stedet satt Skriften opp som den eneste ufeilbare normgivende instans i trosspørsmål. Ut fra sin lutherske innstilling setter da også biskop Skard Bibelen over den kirkelige tradisjon. Når han godtar oldkirkens Kristus-dogme, så er det fordi kirkefedrene under formuleringen av det har bøyd seg for «Bibelens anstøtelige og salige sannhet om Gud-mennesket». Hans uttalelse om at dogmene ikke er ufeilbare står nettopp i forbindelse med at den avgjørende autoritet alene finnes i Bibelen. Men samtidig kan man ikke komme vekk fra at biskop Skard lar den kirkelige tradisjon, slik den kommer til uttrykk på de oldkirkelige synoder, ha det avgjørende ord om hvordan Bibelen skal forstås. Det er dette dilemma som forklarer den uklarehet som tross alle gode sider dog preger biskop Skards bok. Han godtar dogmer som forutsetter den katolske kirkes autoritet. Samtidig tar han med Luther avstand fra denne autoritet.

Kirken og enheten

Fra Schjelderups lille bok i 1924 til Skards i fjor går der en tydelig utvikling hen mot en dogmatisk og kirkelig kristendom. Den nye kirkeordning som er under utarbeidelse vil formodentlig bety enda et skritt i retning av en slik kirkelig konsolidering. Det ser ut til at den norske kirke blir seg stadig mer bevisst hva det vil si å være kirke. Den har stort sett overvunnet den liberale heresi, og samlet seg om den felles kristne tro på Kristus, Gud og mann. *Biskop Skard viser oss i sin bok at denne tro hviler på kirken.* Det er kirken som «har gjort» Jesus til Kristus. Ikke i Schjelderups forstand av 1924, men i Skards forstand: Kirken er confessor; den bekjenner Kristus, fullkommen Gud — fullkomment menneske.

Når det gjelder troen på Kristus, er linjene klare. Der er vi på felles kristen grunn. Men når det gjelder kirken, er linjene ennå høyst uklare. Og dog lærer kirkefedrene oss at Kristus-tro og kirke-tro hører sammen. På Kristus-dogmets grunn bør vi også kunne finne fram til Kristi ene kirke. Det er biskop Skards fortjeneste at han så skarpt har stilt problemet: enten en kirke med myndighet — autoritet — til å formulere trossannheter — dogmer —, eller ingen kirke i det hele tatt. Tunsbergs første lutherske biskop har støtt på det katolske problem om kirken, — Unam sanctam. *Finn Thorn. O. P.*

kirke, eller i det minste i et føderativt forbund med et felles *verdenskirkeråd.*

Hvordan ser vi katolikker på dette? En slik bevegelse kan glede oss. Ved kontakten blir det ryddet bort mange fordommer og misforståelser innbyrdes. Den er et første skritt mot Kristi store ideal: at alle må være ett. *Men så er der én stor fundamental feil.* Det er ikke slik at vi mennesker må lage enheten, at Kristi ene kirke først i det 20. århundre blir konstruert av oss. Kristus har grunnlagt denne enhet allerede for 2000 år siden: «Du er Peter og på denne klippe vil jeg bygge min kirke» (Mat. 16, 18). «Gå ut og lær alle folk» (Mat. 28, 19). «Den som hører dere, hører meg; og den som forakter dere, forakter meg» (Luk. 10, 16). Verdens skjebne, menneskenes frelse, er altså avhengig av om de tar imot Kristi budskap som de tolv galileiske fiskermenn og deres etterfølgere bærer gjennom verden.

Kristen enhet er altså noe som vi må *ta imot, akseptere, — fra Gud.* Dette blir desto vanskeligere jo større utvikling sivilisasjonen tar; jo større dannelse enhver har, desto større offer blir det for vårt intellektuelle hovmod å ta imot Guds åpenbaring, Guds planer, Guds kirke. Den er enhet, ikke ifølge menneskelige planer, men ifølge Guds planer. Derfor kan det aldri føre til sann enhet å danne et forbund av nasjonalkirker, hvor man så med demokratisk flertallsavstemning avgjør hvilken trosartikler man vil ta med.

*

Denne kristne splittelse er *en akutt fare* for vår europeiske sivilisasjon. Vår kultur bærer ennå et kristent preg. Dette er forbausende nok, etterat 400 års splittelse har uthulet fundamentene! *Framtidens store maktsfaktor er kommunismen.* Den er ikke blott en bevegelse for proletariatets emansipering og for en del sosiale reformer, som vi kan ta vinden ut av seilene for ved å innføre sykekasser, alderstrygd, sosialiseringer. *Vi må ikke undervurdere kommunismen og dens store tiltrekningskraft.* Den har et stort ideal: En verden uten avsperring og innskrenkninger, uten samfunnsklasser og nasjonale stater! Feilen er bare at kommunismen forsøker å bygge en slik enhet *på et rent materialistisk fundament.*

Hva har vi, de kristne, å stille mot dette store enhetsideal? *Vi har visstnok nettopp det kall å bringe verden en slik stor enhet, hvor alle mennesker lever som brødre og søstre. Vi eier det sanne, det åndelige fundament: Kristus og Hans verdensreligion, kristendommen!* Men vi står skilt, splittet, uenige!

Vi må føle vårt ansvar. Kristen enhet, de kristnes gjenforening i troen, er ikke bare et fromt ønske, et religiøst anliggende, et dogmatisk problem. Den er den avgjørende betingelse for å kunne redde Europas sivilisasjon fra den materialistiske kommunismens vervingskraft.

*

Hva kan enhver av oss da gjøre? Strev etter og be om at vi og alle må finne veien til Kristus, må ha et konsekvent, personlig forhold til Ham! I Ham vil vi møte alle våre medmennesker: katolikkene, alle troende kristne, alle ærlige idealister!

«Jesu hjerte, alle hjerters konge og midtpunkt, miskunn deg over oss, miskunn deg over verden.»

KLOSTRET OG PAVEKIRKEN

I en lang rekke norske aviser har versert en betenkelig artikkel om eller av en viss George B. Hills som utgir seg for tidligere katolsk prest og offer for pavekirkens nådelose forfølgning! Vi har fulgt de ansvarlige redaktørers finnerglede med kollegial medlidenhet, inntil det etter hvert er blitt tydelig for noen og enhver at her skumles det med sannhets- og redelighetsbegrepet. Det er noe sykt i det at kristne penner velger slike kampmidler.

En leser av Kristiansands Avis nødes til å spørre: «Hva er sannhet»? Han velger å rette spørsmålet til en katolsk prest og utber en redegjøring i Kristiansandsbladet. Sokneprest H. Kielland-Bergwitz, som mottok henvendelsen, har gitt nedenstående klare og nøkterne svar som må interessere alle dem som etter å ha lest vedkommende Hills-produkt, uvilkårlig er blitt sittende tilbake med en flau smak i munnen.

Red.

Følgende brev, vedlagt et utklipp fra dette blad (Kristiansands Avis) 19.11.1948 under ovenstående tittel, har jeg mottatt:

Hr. Pastor for den katolske kirke i Kristiansand.

Da det forekommer rett ofte angrep på den katolske kirke gjennom forskjellige blad, tør vi be Dem om litt korrigerende av disse blad som til stadig har angrep på den katolske kirke.

Kristiansands Avis skal jo være et upartisk kristelig organ. Men vi har flere ganger sett at denne avis har innlegg som rakker ned på den katolske kirke. Og er det slik som visse blad skriver om den katolske kirke, ja, hva skal man da si. Da må vi vel ha lov å spørre: «Hva er sannhet?»

Vi imøteser med interesse et innlegg av Dem om denne sak — helst i et Kristiansands-blad.

X—Y.

I anledning dette har jeg talt med bladets redaktør og fortalt ham at vi katolske kristne føler det som en stor urett at slike lite kontrollerbare, tendensiøse artikler såpass lett finner veien inn i norsk kristelig presse. Få som vi er, føler vi oss ofte så helt vergeløse overfor slike ting som på oss oftest virker som det rene slarv. Redaktøren forstår dette og har beredvillig gitt plass for én analyse og imøtegåelse av den nevnte artikkel.

La det til en innledning være sagt at det er ganske umulig at en fem år gammel gutt kan bli «satt» i kloster. Klosteret Montecassino besøkte jeg selv for ca. 20 år siden. Munkene der drev en kristelig internatskole hvor livet artet seg omtrent som i de fleste liknende skoler rundt i verden, katolske eller ikke-katolske. Ved siden av arbeidet var det lek og atspredelse nok. At gutter i alder fra 5 til 14 år må tale latin til stadighet vil jo enhver med elementært kjennskap til dette vanskelige språket forstå er en helt tøvete påstand. Ingen steder i hele den katolske verden brukes latin som daglig samtalepråk. Det er kirkens felles liturgiske og teologiske studiespråk. — Det er derfor viktig å lære latin. Men begynner sjelden med det før i 12—14 års alderen, oftest senere. Allerede i dette vil en se uvederheftighetene i hva den nevnte George B. Hills framfører. Men dette er bare en begynnelsen. Han fortsetter med en meget nedsettende omtale

av kardinal Pacelli, den nåværende pave Pius XII. Men her innvikler han seg i selvmotsigelser. Først nevner han at kardinalen aldri sparte seg selv, men gikk med glødende iver inn for kirkens sak, slik at måltider og søvn for ham selv og de undergivne ble satt til side. — Litt senere sier Hills at det gjorde et dårlig inntrykk at mens kardinalen og hans stab fikk det beste av alt, ble andre menneskers nød ikke enset. Selv fikk han en irettesettelse for å ha hjulpet fattige. I øvrig skildres kardinalen som en opportunistisk lurendreier, lite religiøs, men sterkt politiserende. Alle som kjenner pave Pius XII's personlighet, kan berette noe helt motsatt. Jeg har selv truffet ham som kardinal og vet at han er en dypt religiøs mann, rettlinjert — hjelpsom mot alle. Som et lite apropos vil jeg nevne at til jul i år er en stor sum penger blitt utdelt som en gave fra Pius XII's internasjonale hjelpeorganisasjon, en virksomhet han omfatter med den største interesse.

Hr. Hills beretter videre at han på kirkens vegne har foretatt mange reiser i Europa, i Nord- og Syd-Amerika, til øyer i Stillehavet osv. Er dette riktig er det jo høyst eiendommelig at hans navn i katolske kretser er helt ukjent. Kirkelige utsendinger er biskoper eller andre høyere geistlige embetsmenn hvis navn stadig nevnes i den katolske presse verden over. Hr. Hills reiser ender med at han som lavere, altså ikke «høyere» katolsk geistlig blir satt i konsentrasjonsleiren Buchenwald i Tyskland. Og nå insinuerer han at «høygeistligheten» sto bak. Alle som kjenner litt til kirkens kamp mot nazismen, vil bli overmåte forbauset over at noen mener det er mulig å ville godtfolk inn noe slikt. Enhver katolsk prest, tidligere politisk fange eller ikke, vil protestere høylydt mot en sådan påstand. Senere er hr. Hills kommet til Canada. — Hvorledes framgår ikke. Men der er han blitt «satt i Treenighetsordenens kloster» og avlegger tre munkeløfter pluss ett om «evig taushet». Han blir avskåret fra all forbindelse med verden, også sin egen familie. Nå er det jo få her hjemme som har kjennskap til hva et kloster er. Kort må da nevnes at ingen «blir satt i kloster». Derimot er det en del mennesker som føler et kall og «går i kloster». Løfter avlegges frivillig og etter lang prøvetid. Livsvarige løfter gjerne etter minst 5 år. Det lyder derfor temmelig usannsynlig at hr. Hills skulle ha rukket å få høve til det. Det er jo ennå ikke fire år siden det ble mulighet etter krigen å reise fra Tyskland til Canada. Et løfte om «evig taushet» kjenner den katolske kirkes regler og bestemmelser overhodet ikke noe til. Det er sant at klosterliv ofte er strengt, botferdig. Men derfor er det også en frivillig sak bestandig. Enhver burde jo også forstå det meningsløse i påstanden om at det skulle være mulig i et fritt, demokratisk land med overveiende protestantisk befolkning som Canada å opprettholde et slikt «kloster-fengsel» på tvers av den borgerlige stats lovgivning. Og en kan spørre: «Hvem utenom munkene selv skulle i tilfelle være fangevoktere?»

Hr. Hills, som gir seg ut for å være prest, påstår at det er forbudt for katolikker å lese bibelen, også for ham selv. Før har vi ofte her hjemme hørt en slik påstand. Men da slik at prestskapet forbeholdt bibellesning og bibeltolkning for seg selv og forbød legfolket å lese bi-

TILSTÅELSER VED GIFT

Kardinal Mindszenty i Ungarn skal snart stilles for en «forræderidomstol» anklaget for svart reaksjon og for å ha deltatt i en «verdenssammensvergelse» mot demokratiet og folkenes fred. Det er allerede meldt at Ungarns radio vil kringkaste rettssaken, og det ventes at Moskva vil bevise riktigheten av sine anklager gjennom en «fullstendig tilståelse» fra kardinalens side.

Som tidligere nevnt, har kardinalen vært fullt oppmerksom på de metoder Moskva pleier å bruke for å avtvinge sine offere «tilståelser» og har derfor før sin arrestasjon advart kirkens menn mot å tro på noen slike som måtte komme fra hans munn eller penn. Nødvendighetene av en slik forholdsregel forstår en bedre når en leser et av de dokumentene han i tilfelle av arre-

belen. Ny er den påstand at heller ikke prester har lov å lese bibelen. En kan spørre: Hvem har det da? Er det kanskje paven alene? Jeg kan bare forsikre at *alle* katolikker blir oppfordret på det innstendigste av kirken til flittig å lese bibelen, Guds ord. Under prestestudiet er naturligvis bibelen den uunnværlige, daglige håndbok. Som prest ville hr. Hills minst en gang hver uke i sitt liturgiske breviar ha lest den 23. salme. Riktignok på latin. Men det talte han jo allerede som smågutt! Katolske kristne har altså atskillig mer anelse om at vi «i Kristus har fri adgang til kjærlighetens Gud» enn hr. Hills framstiller det.

Etter «ulovlig» bibellesning vil hr. Hills ut av sitt «klosterfengsel». Men det går ikke. Før han en dag, som ved et mirakel, finner alle dører åpne og vakten borte. I de klostre jeg har besøkt, det er ikke så få, pleier portneren å se etter hvem som kommer inn. Er man inne treffer en ikke på låste dører. Det broderlige tillitsforhold er nok. Vel ute søker hr. Hills hjelp hos en luthersk sjømannsprest, mens den katolske erkebiskop (ingen mindre) gir ordre til politiet om å bringe ham tilbake til klostret. En spør seg: Hva er sammenhengen? Ethvert fornuftig menneske må vel innse at en katolsk erkebiskop i rettsstaten Canada har like lite høve til å gi befaling til politiet om å arrestere folk som den lutherske biskop har det her i Kristiansand. Begge har derimot høve til å *anmelde* en person til politiet, som da selvsagt undersøker saken. Finner man grunn nok, kan vedkommende vel bli arrestert, men han bringes ikke til et kloster, men til statens fengsel. Jeg kan dessverre ikke tro annet enn at her har den omtalte sjømannspresten og med ham andre, også pressen latt seg lure av en bedrager som sannsynligvis *var* ettersøkt av politiet..

For øvrig er det jo noe vi kjenner godt til også her hjemme at det fra tid til annen dukker opp personer innenfor kristelige samfunn som forsøker å vinne gehør for seg og sin sak ved å mistenkeliggjøre andre, både medlemmer og ledere. Vi kjenner til disse «summende hvepser». Kanskje har de innerst inne en søkende sjel, men er som oftest avsporte, usunne, egosentriske mennesker. Alle steder føler de seg misforstått, misnøyde. Og på hvert nytt sted skal skuffelsen gis luft i negativ, ukjærlig, usann og destruktiv kritikk av sitt tidligere religiøse tilholdssted. Selvsagt *hater* de ikke, sier de. Men deres eget vitnesbyrd vitner om noe annet.

H. Kielland Bergwitz.

stasjon hadde forberedt sendt ut til ungarske biskoper og prester i inn- og utland. Opplysningene det inneholder, gir et rystende bilde av rettsløsheten og den kyniske forakt for sannhet og menneskerett bak jernteppet.

Bak de «fullstendige tilståelsene», selvanklagene og de sammensunkne skikkelsene i rettssalene lurer det kommunistiske tyrannis fryktelige våpen mot hvilket der ikke finnes noe forsvar: Actedron. I dag er det alminnelig kjent i de sovjetokkuperte land at en fange som er arrestert av det politiske politi blir sultet i noen få dager. Deretter får fangen i en uke eller to saltfisk, men ikke noe vann. Når den ulykkelige fange er nær ved å dø av tørst, når han har mistet smaksevnen og er i en tilstand av sammenbrudd, får han plutselig noe å drikke. Fangen merker i sin tilstand ikke at der i drikken er oppløst en liten tablett — en tablett av det kraftige, nerveødeleggende actedron. Det dreper ikke, men bare lammer og ødelegger nervesentret.

Den første dagen blir offerets sjelelige motstandskraft umåtelig styrket av giften, og det er da umulig å få en tilståelse ut av fangen, men den neste dag setter reaksjonen inn. Det begynner med en sterk hodepine. Deretter blir han overmannet av en voksende følelse av usikkerhet. Deretter begynner fangen å føle redsel og blir tilslutt halvt bevisstløs. Han er lammet som om han var i en hypnotisk transe. Hverken hans dømmekraft eller hukommelse funksjonerer lenger. Han har følelsen av å ha et dødelig, lammet tomrom i hodet. Han har en trang til blindt å adlyde de minste ordrer, og er psykologisk ute av stand til å si nei til noe. I denne tilstanden blir offeret ført inn i rettssalen.

Hvis det kommer til en åpen rettssak, er det ikke noen sannsynlighet for at kardinal Mindszenty vil unngå actedronkuren. For det vil ikke lykkes Moskva på noen annen måte å få den tilståelsen ut av kardinalen, de har bruk for. Men derfor er det også så viktig at verden er klar over den brutale forgiftning av sannhet og menneskerett og av alt som rettsvesen heter som ligger til grunn for hele det motbydelige skuespill som oppføres i rettens navn. Der har vært oppført flere slike i Ungarn, så prosedyren er vel kjent

(«Vårt Land.»)

Lysmesse eller Kyndelsmesse¹

Onsdag i denne uke feiret Kirken Marias Lysmesse eller Kyndelmesse. Slår vi opp messeboken for denne festdag, vil vi finne som overskrift: Marias rensing. Men ser vi litt nærmere på festdagens liturgiske tekster, vil vi finne at den fremherskende tanken er Kristus som verdens lys og menneskenes møte med ham. Interessant er det at denne festen før i tiden ikke ble kalt Marias Kyndelmesse, men «festen for menneskenes møte med Kristus, den guddommelige brudgom og verdens lys».

Festdagens liturgi har, bortsett fra tidebønnene, tre deler: lysvigsel, lysprosesjon og lysmesse. Ved en gripende seremoni forretter presten bønner og velsigner de voksllys som skal brukes ved gudstjenestene og andre religiøse handlinger. Ved denne vigsel ber presten Gud at Han må signe disse lysene til bruk for menneskene til lands og til vanns, til gagn for legeme og sjel, at hans kjærlighets ild må tennes i de troendes hjerter, at lyset

¹ fra candela = lys.

Paul Valéry og Europas åndelige krise

Av dr. philos. Pavel Fraenkl

Dikteren og kulturfilosofen, estetiker og kunstkritikeren, Paul Valéry, har fra århundreskiftet vært en sentral skikkelse i fransk litteratur, diktning og åndsfilosofi. Hans formklassisisme skapte noen verker av fullkommen klarhet og dybde; hans intellektualisme ga fransk diktning — allerede fra 1890 da han debuterte — en søyle-rank ro og abstrakte, stillhetsmettede rytmer. Hans tankegang er ren, med hemmelighetens fjerne spor. Da han i 1894 skrev sin «L'Introduction à la Méthode de Léonard de Vinci», viste han verden sine to hovedtanker: han leter etter «l'homme universel», det universale menneske, og tror på «l'unité de l'esprit», åndens enhet. Han er en logiker på det billedaktige plan og en meditatív matematiker i diktningens verden. Gresk kultur og gresk geometri har fortryllet ham. Men disse linjer er ingen litteraturhistorisk veileder gjennom hans rike. De slår an to, tre hovedakkorder i hans symfoni.

Omgitt av finhet, med sin tro på orden og kultur, betatt av menneskeslektens utvikling måtte han bli rystet av første verdenskrig i større grad og på annen måte enn flere av hans samtidige i Frankrike. Vitnesbyrdet om sin reaksjon på årene 1914—18 og sine tanker om Europas framtid har Valéry nedskrevet i første bind av sin rike essaysamling fra forskjellige områder, «Variété» (Paris 1934). Her publiserte han sine to brev om «La crise de l'esprit», som dr. Gunnar Høst har oversatt til norsk og J. W. Cappelen utgitt i sine såkalte «Upopulære skrifter» (Oslo 1948, 38 s.). Oversetteren valgte en bredere og mer konkret tittel: «Europas åndelige krise». Den uttrykker godt heftets hovedinnhold.

«La crise de l'esprit» ble opprinnelig skrevet straks etter den første verdenskrig med henblikk på å bli oversatt til engelsk. Begge brev ble første gang publisert i april og mai 1919 — altså for akkurat 30 år siden — i det engelske tidsskrift *Athenæum* og etterpå i «Nouvelle Revue de Française». Som bilag til dette essay valgte oversetteren en kort «Note». Også den er tatt ut av første bind «Variété» og heter opprinnelig «L'Européen». Helheten kan både gi et innblikk i Valérys kulturfilosofi og i

den uopphørlige krise som spenner fra den første over den annen verdenskrig og fram til en ukjent, mørk framtid.

Paul Valéry skriver sitt essay ut fra følelsen at kulturen er truet i selve sin eksistens. «I denne skjebnetime strømmet hele Europas fortid opp i dets bevissthet, som til et siste fortvilet forsvar for dets åndelige og materielle eksistens». Og dette er skrevet i 1919! Ikke i 1949! Krigen har lært ham — og ikke bare ham, men hele den européiske generasjon fra disse årene — at «kunnskap alene er ute av stand til å redde noe som helst». Leseren kan tro at disse ordene kom ikke lett over Paul Valérys lærde lepper. Verden er blitt flytende; den har mistet sine faste konturer. Europas intellektuelle tilstand før 1914 karakteriserer Valéry med rette som strukturløsheten selv. Europas kulturenhet er gått tapt. En må da spørre om Europa før den tid virkelig eide en slik åndelig enhet. Svaret kan vanskelig bli positivt, for Paul Valéry bygger på enhetsbegrepet i kulturen — konkret: i européisk kultur — på utelukkende *formale* verdier. Det vil si: orden, intellekt, tradisjon o. l. sier ingen ting om ordenens, intellektets, tradisjonens idéinnhold. De registrerer bare visse formale, ikke idébestemte, egenskaper som orden, intellekt, tradisjon o. l. kan men ikke behøver å inneholde.

Kultureklektisisme før 1914, som Paul Valéry konstaterer i Europa, er en kjensgjerning; ingen bestemt livsform, ingen enhetlig livsstil eller kulturtradisjon har kjennetegnet disse årene. Som Valéry uttrykker det selv: den intellektuelle Hamlet vakler mellom «orden og uorden». Men hvorfor?

Hele det 20. århundre i vesteuropéisk kultur er etter mitt skjønn stadig sterkere karakterisert ved at de formale verdier tar overmakt over de idébestemte programmer. Nasjonalismen, sosialismen, kristendommen er bygd på visse idéverdier. Den ekspansive nasjonalisme lider både i den første og den annen verdenskrig sitt nederlag. Den vesteuropéiske, såkalte reformistiske sosialisme gjennomgår en dyp idémessig krise. Programmet vakler mel-

må skinne på livsveien deres, at de elsker Gud i troskap, så de kan bli verdige til å dra inn i Guds evige tempel.

Disse vigslende lys gir kirken oss i hendene for med dem å gå Kristus i møte: Lyset er et symbol på troen, et symbol på det overnaturlige liv. Vi kan ikke gå Kristus i møte uten tro. Vi kan ikke synge hans lov og pris uten at vi har hans helliggjørende nåde. Lyset i våre hender ved Kyndelsmessen må være det synlige tegn for den indre nåde.

Første gangen Kirken rakte oss et brennende lys var ved dåpen, da presten sa: «Ta i mot dette brennende lys og vøkt din dåp, så du kan være uten klander. Hold Guds bud, så du når Herren kommer til bryllups sammen med alle helgener kan gå til møtes med ham i himmelhallen og leve i evigheters evighet.» Andre gangen vi møtte med lys i hånden var, da vi for første gangen gikk til Herrens bord. Også ved vår siste dag tenner

Kirken et lys før vi går til det avgjørende møte med Kristus.

Når vi på Kyndelsmessen har mottatt det brennende lys, drar vi i prosisjon gjennom kirken og hylder med sang vår Herre Jesus Kristus som har sagt: «Jeg er verdens lys. Den som følger meg, vandrer ikke i mørket.» Egentlig skulle vi gå ut i det fri og så dra inn i kirken, for liturgien ser i prosisjonen vårt høytidelige inntog i «det himmelske Sion; i hans herlighets tempel». Hver kirke er billede på dette tempel. Med lyset i hånden trer vi inn for å møtes der med Kristus og bli gjennomtrengt av ham slik at hans ord kan bli virkelighet: «Dere er verdens lys. La deres lys skinne for menneskene, så de kan se deres gode gjerninger og prise deres Fader som er i himlene.»

Lysmessedagen viser hvor meget Kirkens liturgi gir oss.
F. J. Fishedick.

lom revolusjonstanken og evolusjonsmulighetene. Den ekspansive nasjonalisme degenererer i nazisme og fasisisme. Den reformistiske sosialisme gjennomgår en ny og ny splittelsesprosess. Selve den idéskapende makt i sosialismen blir stadig fattigere. Kristendommen, det eneste, virkelig universalistiske livsprogram i Europa som gir en enhetlig verdensanskuelse og er den eneste garant for Europas åndelige, frie enhet, møter ingen sterk skapende *idémotstand*, men kaotisk *formal* motstand i Vest-Europa! Selve frihetsbegrepet er jo i sitt vesen et *formalt* begrep. Det kan fylles med mangeartede og stikk motsatte idéprogrammer, fra det ytterste anarki til den lovlidige «frihet under ansvar». Jeg kan ikke utfolde denne tanke i en kort artikkel.

Men nettopp Paul Valéry, en fremrakende analytiker av europeisk kultur og dens krise, lever i et fornemt fangenskap av denne formale vurdering. Et eksempel på hans tenkning: det som kjennetegner Europa etter hans mening, er evnen til utstråling parret med evnen til å absorbere. Begge disse prosesser, utstrålings- og absorberingsprosess, sier ingen ting om innholdet av de idéer som utstråles eller absorberes, og derfor: en slik tankegang gir heller ikke noen bestemt etisk og metafysisk vurdering av dette innholdet. Det kan være godt og det kan være ondt; det kan være til fordel eller til skade. Valérys abstrakte intellektualisme kjenner ikke og bekjenner seg ikke til en bestemt idé. Derfor kan leseren bedre forstå hele hans måte å resonnerer. Når Valéry forsøker i sin «Note» å bestemme hva som kan gjelde for europeiske egenskaper (s. 29 ff.), gir han meget mer en *beskrivelse* enn en idéanalyse av denne europeiske kulturtype. Han ser tre mektige innflytelser i europeisk ånd: Rom, kristendommen og gresk åndelig disiplin. Deres fellesnevner er higen etter åndelig *enhet*, selv om den tar forskjellige uttrykksformer på seg. Romerrettens enhetsideal er enhetlige normer. Grekerne bringer i sin geometri «samspill mellom dagliglivets språk og stringent resonnement». Romerne bringer den enhetlige juridiske og politiske status. Kristendommen gjør selve den menneskelige bevissthet universell. Og gresk kultur, gresk ånd — Valéry nevner den med vilje på siste plass, altså ikke i historisk rekkefølge — gjennomsyrer europeisk tenkning både gjennom de romerske og de kristne kulturimpulser. «Alle raser og alle land som i tur og orden er blitt romanisert, kristnet og underkastet den greske åndelige disiplin, er helt ut europeiske», lyder hans konklusjon.

Vel, men av disse tre store innflytelser er bare den kristne for europeisk samtid et *levende idéprogram*. Både Grekenland og Rom virker i vår tenkning og vår sivilisasjon som uunnværlige *formale* verdier; de skaper visse kulturformer, fører vår utdanning på visse spor, bearbejder og modellerer vår erkjennelse, gir den visse former, men gir i meget mindre utstrekning en levende, aktuell *erkjennelse selv!* Både grekerne og romerne — sier vi — lærte oss å tenke; men hverken grekerne eller romerne skapte med sin filosofi, sin rett, sin kunst *vår selverkjennelse* i Europa i dag! Det har kristendommen gjort. Denne dype forskjell ser Paul Valérys formale tenkning ikke. Han prøver å gi en oversikt over europeiske egenskaper: behov, arbeid, kapital, effektivitet, ærgjerrighet, makt, samkvem utveksling. Og »denne samling av høyprestasjoner er Europa» sier han (s. 38). Kan en ikke

Fra Mariakongregasjonen, Oslo

Skal «Ønskedrommen» bli virkelighet?

Som kjent har styret i Mariakongregasjonen med sin dyktige formann fru Aggie Bruce i spissen, gått inn for arbeidet med å reise Oslo katolske menigheters feriehem. Til å begynne med, for vel to år siden, gikk de i gang med å skaffe til veie lintoynet til hjemmet — i påvente av at noen av de foreninger, hvor våre menn er representert, ellers skulle tre støttende til. Ja, for å si det rett ut, siden det hele ennå befinner seg på drommens stadium, så håpet vi kvinner at mennene ville gå inn for å reise huset. Vi så det så klart for oss, hvordan de med stolthet og iver ville gå i vei med dette vidunderbygget, som skulle samle oss alle, barna i ferien, ungdommen på tur og til retrett, foreningene til stevner, husmødrene til hvile og rekreasjon. Geistlighet og menighet skulle motes her i vårt eget hjem: reist av gode katolske samfunnsborgere. Ja, se dette var håpet, drommen, men dessverre er det fremdeles status quo. Imidlertid er lintoynet ferdig og ligger og venter på å bli plasert i hjemmets lintoyskap.

Men heldigvis, får vi si, så er ikke lenger Solveig-typen sterkt representert blant nåtidens norske kvinner. De sitter ikke ved rokken og synger «Kan hende der vil gå både vinter og vår o.s.v.» Nei, nå heter det: «Kvinner selv sto opp og strede, som de vare menn». Og dette er Mariakongregasjonens kvinner også blitt klar over må til.

De har nå bestemt seg for å oppta saken i sin helhet: Å reise hjemmet. I den anledning blir der nedsatt en arbeidskomité av dyktige og interesserte katolikker. Sikkert mottas tilslutning fra alle lag med takknemlighet. For løsenet er jo at vi løfter i flokk. Og det er så mange måter å løfte denne saken på, selv om en ikke kan yte personlig arbeid. Et eneste lite «loft» — kan spare lange tiders arbeid. Fastelavnssøndag arrangeres en større festlighet i foreningslokalet, Akersvn. 5, Oslo. Den åpnes ved prolog med «levende illustrasjoner», kunstnerisk underholdning for øvrig, utlodning, tombola, servering m. v. Her er alle meget velkomne, slutt opp om denne aften, kjære trosfeller, og gi komitéen mot og håp ved en god start! Og siden vil sikkert denne sak som enhver god sak som fremmes i nestekjærlighetens tjeneste, krones med hell, og drommen vil bli til virkelighet.

Sigrid Ode.

se at alle de begrep han nevner, er idémessig *fullstendig nøytrale?*

Europas åndelige krise beror ikke på faren at Europa holder på å miste sin makt, som Valéry vil ha det til. Men Europas åndelige krise er bare uttrykk for den idémessige maktesløshet og den dype indre kløft som her ble skapt mellom «veien» til å nå sannhet — og derfor *formen* — og «sannheten selv» — og derfor *idéen*. «Jeg er veien, sannheten og livet», disse ord kjenner ingen disjunksjon mellom formen og idéen, mellom programmet og måten å tilegne seg budskapet på, alt er her forenet, knyttet sammen, i visshet om guddommelig rikdom som har nok for alt og alle.

Pavel Fraenkl.

Åpent brev fra en ung østerriksk sosialist

Dette brev har vakt oppsikt i det katolske utland, og er blitt gjenstand for diskusjoner, samvittighetsransakinger og beslutninger.

«Katolsk aksjon» har benyttet det som tema i studiesirkler. På norsk utsendt av Norges Katolske Kvinneforbund.

Jeg møtte Kristus da jeg var 28 år. De år som gikk forut, anser jeg som bortkastet. Men kan dette tap tilskrives meg alene? Hør:

Ingen har noensinne bedt meg om å interessere meg for kristendommen. Jeg har hatt venner og bekjente, praktiserende kristne med fullt kjennskap til alt hva den kristne religion gir menneskelivet, men . . . ingen av dem har noensinne talt til meg om sin tro.

Man visste at jeg ikke var en eventyrer eller libertiner, heller ikke en spotter, som en kunne vente spottgloser fra. Jeg var simpelthen en av de tusen, de millioner av unge som hverken er gode eller slette, som har bare en vag forestilling om kristendom og lager seg en eller annen tro på Gud — ikke altfor generende.

Jeg har spurt meg selv om hvorfor jeg har måttet vildre om så lenge før jeg oppdaget sannheten.

Jeg kaster ikke skylden på kirken, heller ikke på prestene. De når ikke fram til andre enn dem som gjerne vil høre på dem.

Men si meg, hvem tar seg av dem som ingen kontakt har med kirken? Dem for hvem den kristne religion er noe man er ferdig med, fordi man ikke kjenner den?

Dem som søker sin lykke i dans, sport eller i den fri natur, og som støter fra seg den bok som forteller om kirken, fordi de er overbevist om at dette er tomt snakk.

Disse millioner i alle land som er døpt som katolikker eller protestanter, men ikke har den ringeste anelse om hva den kristne religion er?

Vet De hvorfor jeg har måttet vente så lenge før jeg oppdaget sannheten?

Fordi de fleste troende er altfor likegyldige, altfor glad i sitt eget velvære, altfor dovne. De bryr seg ikke om sin nestes sjel.

Og fordi de fleste alvorlige kristne er redd for å tale til andre om sine religiøse erfaringer.

Nå da jeg selv er en kristen, er jeg ikke redd for å si: Det er på tide å legge øksen ved ondets rot. *Vår plikt*, kristne legfolk, er i vårt daglige liv å vitne om den aldri svundne verdi i kirkens lære og tradisjon. *Vår plikt* er å utføre den befaling som er gitt oss om å utbre det glade budskap. Vær ikke redd for å utbre åpenbaringen i vår atomalder. Vår Herre Jesus Kristus frykter ikke mer å navngi seg i det 20. enn i det 1. århundre av vår tidsregning.

Vår plikt er å tale modig om Gud. Hvor er vår kristenkjærlighet, hvis vi ikke vil dele troens rikdommer med andre? Bryt i stykker lenken som heter menneskefrykt, falsk beskjedenhet, så vår tros levendegjørende lys skal opplyse våre brødres sjeler. Har ikke Herren selv befalt oss å sette vårt lys på lysestaken, så hele huset skal bli lyst?

*

Dette åpne brev kan bringe tanken hen på Johannes Ev. (5. kap., 5—7): Den lamme som i 38 år ikke hadde noen til å kaste seg ut i dammen, hvor han kunne bli helbredet.

ST. OLAVS VENNER

kan vi med rette kalle de alltid virksomme damer i Norges Katolske Kvinneforbund. Deres interesse og forståelse for vår presses betydning har de ikke bare vist ved et lykkelig boklotteri, men ved en stadig aksjon for å utbre bladet. I et sirkulære som nylig er sendt ut til medlemmene med hilsen fra formannen frøken Ragnhild Foss, redegjør forbundet for den konkrete nytten bladets administrasjon har hatt av damenes innsats i forbindelse med boklotteriet. Det viser seg at bladet nå kan møte de krav som betinger en større tilgang på nye abonnenter. Sirkulæret nevner at disses antall har steget med over 100 i 1948 (mot 14 i 1947), så framgangen har vært forholdsvis stor.

Videre heter det i sirkulæret:

«Vi vet at enkelte av våre medlemmer har lagt seg i selen for å skaffe nye abonnenter, og derfor har sin andel i framgangen, men vi må ikke gi oss med dette. Det pleier som regel å være slik at interessen for en sak vokser jo mer man arbeider for den, og vi vil håpe det må gå slik også i dette tilfelle. Å arbeide for den katolske presses utbredelse er i virkeligheten en utmerket form for katolsk aksjon.

Kunne det ikke la seg gjøre at medlemmene i det år vi nå er gått inn i får i stand en tilstelning av en eller annen art, og benytter inntekten til gaveabonter på «St. Olav»? . . .

— —

Pressens makt er stor i våre dager. Kardinal Mercier uttalte for en tid siden: «Jeg tar ikke i betenking å si at jeg ville la byggingen av en kirke utsette, om jeg derved kunne bidra til å sette i gang et katolsk blad.»

Vi må også huske på hva vi selv skylder den katolske presse. Hva ville det ikke bety for enhver av oss om «St. Olav» opphørte å komme ut? Og hvilken katastrofe ville det ikke være for kirkens apostolat her i landet?

Vi håper derfor at medlemmene er enige i at man nå begynner en kampanje for utbredelse av «St. Olav» i det nye år. Selv om man for tiden ikke vet om noen man kan sende bladet til, så vet kanskje de respektive sogneprester om adresser. Og «St. Olav»s redaksjon kan også hjelpe til med dette.

Men husk at det er på Deres sted aksjonen først og fremst bør foretas. Og så begynner vi i Guds navn:

N. K. K. F.s kampanje for utbredelse av bladet «St. Olav».

Te deum

Når denne Kirkens mektigste lovsang, ikledd den enkle, gregorianske prakt, toner ut over en menneskefylt katedral er vel det høyeste uttrykk nådd for den stridende Kirkes kraft og skjønnhet. Og mon ikke Te Deum svært meget står for oss som skapt for de store stunder, i de store katedraler? Og dog er det den vidunderligste bønn, for den enkelte, og til hverdags! Ja, man kunne vel si

en «mønsterbønn», for i den fins alt det vårt daglige bønneliv trenger.

Tilbedelse først av alt! Den stiger med én gang til Himmelen høyder og bærer sjelen med seg som gjerdesmatten gjemt under ørnens vinge i den vakre lille fabelen, — helt opp til de høyeste englers jubelrop. Tilbedelse først. Det lærer jo også Fadervår oss i de første bønner. Og ikke for intet venner Kirken oss til stadig å bruke det lille «Ære være» i vår daglige bønn. Tilbedelsen varer ved. I tindrende glede minnes Kirken alle dem som alt nå tilber med englenes skarer i evighetens lys, apostler — profeter — martyrer: Dem hvis ord hadde beredt veien for «verdens lys», dem hvis ord bar ut over jorden det «verdens lys» — og dem hvis blod ble Kristi Kirkes sæd.

Og så vender Kirken atter sin tanke til jorden: Te per orbem terrarum osv. Trosbekjennelsen tar til og skrider fram som i Credo: den allmektige Gud, Fader, Sønn og Helligånd blir først bekjent, og så dveler Te Deum, som Credo, ved Kristus og hans forløserverk: Du forsmådde ikke Jomfruens skjød for å bringe oss frihet og frelse — du vant over døden og åpnet oss Himmerikes dør — du sitter ved Faderens høyre — og som dommer skal du komme tilbake!

Her stanser Kirken og bøyer kne, tilbedelsen blir ydmyk bønn: «Hjelp Herre, dine tjenere som ditt dyrebare blod har forløst, før dem fram til den evige salighet!» Tillitsfullt minner den Gud om sin daglige tilbedelse og takk. Og nå kommer den tanken fram som Herren lærer oss i Fadervår og ellers også legger vekt på: Det er i dag det gjelder! Sorg for i dag! Og Kirken ber: «verdiges Herre, å verne oss mot synd denne dag!» Vi vet at vi er uverdige til all din miskunn, miserere er et ord som alltid må gjenlyde i vår bønn. Men du har sagt oss gjennom din hellige apostel at håpet gjør ingen til skamme, og se, vi håper på deg!

Men nå slår Kirkens fellesbønn med engang om! Er det utav en overveldende følelse av alle sjeles enhet: Gud? Eller er det fordi Kirken kjenner sine barn og vet at vi mennesker som trenger så vel til å holde sammen, vi er dog innerst inne alltid alene, hver eneste én av oss: Gud — og så jeg! Og så stiger da til aller sist, som en ensom lerce fra det vårnakne jorde, tillitsfullt jublende mot solen: «In te Domine, speravi, non confundar in æternum!»

C.

Fru Kosenkina blir katolikk

Fru Oksana Kosenkina, den 52 årige russiske lærerinne som i august i fjor rømte fra det sovjetrussiske konsulat i New York og i angst for hjemsendelse kastet seg ut av et vindu, ble 5. januar i år opptatt i den katolske kirke. Hun har sluttet seg til den ukrainske kirke av den greske ritus. Opptagelsen fant sted i St. Georgskirken i New York av pater Marianus Horishny av den hl. Basilius' munkeorden. Pateren har overfor pressen uttalt at han ut fra sitt kjennskap til fru Kosenkina gjennom regelmessig religionsundervisning siden september i fjor, kan innestå for det rene religiøse motiv i fruens konversjon. Hun er en dypt religiøst innstilt kvinne, for hvem den politiske side av konversjonen bare er en logisk følge av den religiøse overbevisning. Hun ser derfor i den katolske kirke den eneste reddende åndsmakt som kan stilles opp mot kommunismens materialistiske verdensanskuelse.

LONDON: 200 prester fengslet i Polen. Ifølge en melding fra «Time»s Warsjava-korrespondent ble i løpet av de siste uker over 200 prester i Polen fengslet. Korrespondenten ser i dette et tegn på øket aggresjon fra regjeringen overfor den katolske kirke.

PEIPING: Kardinal Tien, erkebiskop av Peiping, som har vært alvorlig syk og ennå er langt fra frisk, er f. t. i Shanghai etter først å ha besøkt Hongkong. Han forsøker nå å nå hjem til sitt bispedømme igjen, da han mener at hans plikt kaller ham til å dele kårene med alle de andre i hans krigsherjede kirke-distrikt.

St. Josefssøstrene får hovedsete i Rom

Den 29. januar, festen for den hellige Frans fra Sales, har alltid vært en høytidsdag i St. Josefssøstrenes ordenssamfunn, da søstre regner Genfer-biskopen for sin egentlige grunnlegger.

Men i år fikk dagen et særlig preg — og vil bli stående som en av de store merkedager i St. Josefssøstrenes annaler: Ordenssamfunnet har åpnet sitt nye generalhus i Roma den 29. januar 1949.

Da Generalkapitelet var samlet i Chambéry i 1946, for første gang etter krigen, var det alminnelige ønske at ordenssamfunnet fikk et hovedsete i den Evige Stad. Administrasjonssentret skulle med andre ord flyttes fra Chambéry til Roma, mens klostret i Chambéry med noviciatet fortsatt blir å betrakte som moderhuset.

Den nyvalgte generalforstanderinnen, Mère Françoise du Sacre Coeur, gikk straks inn for planen med liv og sjel. I Roma, der kongregasjonen også har klostre, forhandlet hun med de kirkelige autoriteter, som viste seg meget velvillige. I januar i fjor ga den Hellige Stol sitt samtykke.

Det har lyktes å finne en passende eiendom med bygning, ypperlig egnet for formålet, i Via Calandrelli på Gianicolohøyden.

Anklageskrift mot kardinal Mindszenty

Idet bladet går i trykken er et anklageskrift på hele 96 sider «Documents on the Mindszenty Case» kommet redaksjonen i hende. Det er et ferskt produkt fra Budapest, utgiver: János Kovás, Budapest januar 1949.

Boken inneholder en lang rekke dokumenter i faksimile, fotos og behendige kommentarer. Konklusjonen går selvfølgelig ut på at kardinalen bevislig er skyldig i høyforræderi, og en sitter etter gjennomlesningen igjen med den forstemmende overbevisning om at dommn alt er falt: kardinal Joseph Mindszenty er skyldig til dødsstraff.

UTLANDET

LIMBURG: Biskopen av Limburg, Mgr. Ferdinand Dirichs omkom 3. juledag ved en bilulykke i nærheten av Frankfurt am Main. Mgr. Dirichs ble 56 år gl. og hadde vært biskop siden november 1947.

BERLIN: Kardinal von Preysing frisk igjen. Berlins biskop Conrad von Preysing som i flere uker har ligget alvorlig syk, til dels bevisstløs, er etterhvert kommet seg slik at han innen kort tid kan forlate sykehuset. En regner med at han etter et lengre rekreasjonsopphold i Bayern til påske atter kan overta ledelsen av Berlin bispedømme.

VATIKANET: Nye vatikanske frimerker. Det vatikanske postverk har meldt at det ennå innen utgangen av 1948 ville utgi en serie nye frimerker for verdiene 250—500 lire. Merkene er fremstillet etter Botticellis fremstilling av erkeengelen Rafael som ledsager Tobias.

Oslo: St. Halvards menighets basar

Basar til inntekt for kirkelige formål holdes i Urtegt. 29 i tiden
fra 13. til og med 21. mars.

Høve til å ta lodder hele dagen.

Merk: Søndag 13. mars } Fra kl. 19 kaffe.
Onsdag 16. mars } Aftentrekning.
Fredag 18. mars } Tombola.
Søndag 20. mars }

Støtt med gaver. Kjøp gjennomgangslodder.

Til alle i St. Olavs- og St. Halvards-
menighetene, Oslo, og i
Jesu Hjertemenighet, Stabekk.

Mariakongressen arransjerer

FASTELAVNSFEST

til inntekt for menighetenes ferie-
hjem «Ønskedrømmen»

(se inserat i dette blad):

Lørdag den 26. febr. barneaften
med stor tombola og skuespill av
barn.

Søndag den 27. febr. Aftenunder-
holdning.

Nærmere program i neste nummer.

TUNGHØRTE:

Nå er det nye OTICON høreapparat kommet som De i egen interesse bør prøve. Det er et glimrende rørforsterket apparat, og med dette kan de tunghørte høre både ved samtaler, foredrag, kirker etc. Våre kunder er henrykt over hvor klart og naturlig en hører med OTICON.

Apparater sendes til prøve.

Undertegnede, som har vært i firmaet 28 år, har den lengste erfaring i bransjen, og står gjerne til tjeneste ved valg av apparat.

Vi har lagt inn høreanlegg i ca. 70 norske kirker.

AMERICAN NORWEGIAN OTICON, A. BRUCE
Fridtjof Nansens plass 6, Oslo.

Telefon 42 33 32.

Norges eldste spesialforretning i høreapparater.

HANS KARLSEN MALERFORRETNING

Utfører all slags
malerarbeid.

Tordenskjoldsgt. 6 B.
Tlf. 41 07 76 — Oslo

Trykksaker — Protokoller
Kontorrekvisita

WITTUSEN & JENSEN A/S

Tlf. 42 18 80 (centralbord) - Oslo

NEBB

er stedet for
alt elektrisk

Ø. Slottsgt. 8, Oslo Telefon 42 19 54

Johan Olsen & Sønner

Murmester og entreprenørforretning

Kongensgt. 17, Oslo.

Etabl. 1896.

Telf. 42 50 85 - 42 52 23

Vektøyg

Jernvareer

Kjøkkenutstyr

HAKON LUNDE

STORGATEN 24 - OSLO - TELEF. 42 65 05

Beste
og hurtigste
slipemiddel
for lager og
ventiler

VELKOMMEN TIL

SUNDT

BERGENS STORE FORRETNING

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRÅ

Ullevålsv. 1, Oslo.

Tlf. 33 23 34 - 33 22 46

Privat 55 85 50 - 69 43 72

Alt for sykepleien